

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ճամբուն
 ծախքը առնողին վրայ է :
 Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ ոչ է
 ինչ գրութիւն, խմբագրին, պիտի ուղ-
 զուի . և ասորի ճամբուն ծախքը իւր-
 կողին վրայ է :

ԱՊՐԵՅԻՆ, ԻՍԿԱՆԻՆ, ՏՆՏԵՍԿԻՆ ԵՒ ԲԱՆԸՄԻՐԿԻՆ

REC'D. FILED.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՂԻԼ : ՀՐԴԵՆ ՄԻ : - ԴՈՇՆԱԴՐՈՒԹԻՄՆ ՄԻ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՈՒՆ : ՀԵՐԵՆ ՏԸ :

ԽԱՌՆ՝ ԼՈՒՐԵՐ

RECURRE

Աս պատճառու զանց կ'ընենք զա-
նոնք լրացրոյս մէջ Թարգմանեցը, ըս-
պանելով, որ Աէփաթսթոյի առնուե-
լուն վրայ Գերմանակ ան տէրութեանց
քաղաքականութիւնը աւելի որոշ կերպա-
ւորանք մը առնէ, ինչպէս որ ընդ հանրա-
պէս քաղաքագէտ անձինք կը յուսան :

... ..

1990

Եւ անդիկոյ իշո իւ մու իմանա իւ

1854

[illegible]

Արիկա, զեհամբառ տէր, Գաղտնի

Ուսեցրի իրենից բոլոր դորաւ թիւնը

Ուղևորք բանակի քառասունն Հոմ

դռնած լեռներէն կրնային մեզ մի առ

Մեզ աղա՛. 8/20 ինչ ատուտուն ժամը 12

Կարճի ու բարձր Բրաւերայի տիրոջ :

մէջ պիտի յաւիժ, որ Արիւնիկէի որ- սորդներուս գոնէ երկու գունդերը (աւայ) հոս չգտնուեցան: Օրուաները երկու բանակներն ալ սրանչացուցին իրենց վրայ: ասոնք աշխարհի առաջին շօրքերն են:

Հաճեցէք ընդունելու, Վեհա- փառ Տէր, իմ խորին անկաճութեա- նըս ու կատարեալ անձնանութեա- նըս հաւատալիքը:

Սարգսիս Լ. ՏԸ ՍԵՆՏ-ԼԱՌՕ:

Ինչպիսի Լեւոնիկէի լրտեսքին մէջ հե- տեւալ յօդուածը կը կարգանք:

« Լեւոնիկէի պայծառ յաղթութեան լու- րը Լեւոնիկէի մէկ ծարէն մէկալը թըն- դացուց: Դաշնակից բանակը, որ ար- դէն ստատիկ սրտուհասի մը (քօլե- ռային) յիշատակը կորսնցուց, որ յա- ջորութեամբ ցամաքը կ'ելլէ առանց թշնամին անոր դէմ դնելու համարձա- կելու, որ յառաջ կը քալէ, ուստայ վիշ կըրթայ, կը զարնէ, կը տապալէ, և զանոնք իրենց բռնած աշագիւն ամրու- ներէն կը վաճակէ, իրաւունք ունի մեծ կոշտելու և իր անուրը այն բանակ- ներուն կարգը տեսնելու, որոնք պա- տերազմող ազգաց սարճանք եղած են: Լեւոնիկէ հակառակ իր խաղաղական յօժարութեանցը, հակառակ տանը իններորդ դարուն արուեստասիրական հակամտութեանցը, տակաւին սաս- տիկ կը սիրէ զինուորական փառքը, և ուրախութեան խայտայ երբոր լը- սեց, որ իր զաւակները հօրերունն օ- տորացած չեն: Դիւրաւ հասկցուե- լիք զգացում մը հարկաւ աս ուրախու- թիւնը եւեցուց: Ուստի կարող ե- ղեր էր աշխարհիս մէջ զօրութեան ու ուժի անանկ բարձր համբաւ մը տա- րածելու, որ սրտերուն մէջ ահագին ու անվերջանալի պատերազմի մը վախ կար, որ կրնար աշխարհի յառաջա- դիմութիւնը խախտել ու մարդկա- յին ընկերութիւնը ետ քշել: Ինչ ժամանակէն անվերջացաւ, որ պատե- րազմը արգարեւ ահագին պիտի ըլ- լար, բայց չէ թէ անվերջանալի: Ուս- տի Լեւոնիկէի վրայէն մեծ բեռ մը դնաց:

Սեւակեանք առնուելու ըլլայ նէ, ինչպէս որ համարուած ենք, Ուստի յաղթութեան ու նուաճացած, Լեւ- ոնիկէի տէրութեանց առջեւ ծոռնկի պիտի դայ: Հիւսիսային կողմէն Պա- մարսոնի աւերակները բաւականա- պէս կը հասկցնեն, թէ երկրորդ պա- տերազմի մը քնն կրնայ գալ Բոսնի- թատի գլխուն: Իրութի վրայ, Լե- մէր փառան իր քաջ զօրքերով, որոնք Օլթիէի մէջ, Բալթիկի, Զե- թանի, Արիւնիկէի և Նուրմուշի յաղթութիւններն ըրին, Պետարա- պիս յարձակելու վրայ է, և ինչ որ պատահի, կրնայ աստիճանութեամբ աս գետին ետեւը քաշուի: Երն որ ուսուցներ ալ չեն կրնար անցնիլ առանց Լեւոնիկէի և հետեւաբար բոլոր Գեր- մանիայի հետ պատերազմի բռնուե- լու: Սեւ ծովու մէջ 100 հազար զօ- րաց բանակ մը և զարհուրելի նաւա- տորմիլ մը, մէկը բացարձակ տէր է- ղած Սեւ ծովու, միւսը բոլոր եղերք- ներուն, կրնան ուղանալու պէս Ուս- տիյ ձեռքէն անուր Կովկասէն ասորին եղած բոլոր երկրները: Լեւոնիկէի ըլ- լայ իրաց վիճակը քանի մը շաբաթէն, քանի մը օրէն թէ որ արդէն եղած չէ: Դաշնակիցները՝ Սեւակեանքի ու թիֆլիզի մէջ ամբար մը հաստատուե- լով, Համիլի ձեռք տալով, Կասպից ծովէն մինչեւ Դանուբ եղած գեղե- յիկ գաւառները դաշնակից իշխանու- թիւններ կազմելով, զանոնք բնիկ իշ- խաններէ կառավարել տալով Լեւոնի- յի պաշտպանութեան տակ, անժամա-

նակը դաշնակիցները կրնան խաղաղու- թեամբ սպասել, որ Ուստի կայսրը զինքը մոլորեցնող գաղափարները մէկ- դի ձգելով, աղաչէ ու խնդրէ այն խա- ղաղութիւնը որ իրեն առաջարկուե- րէ չորս երաշխուորութեան պայման- ներով: Լեւոնիկէի համար Լեւոնիկէի անհանգիստ չէ:

Կարծիք ընդունելու, թէ դաշ- նակից տէրութիւնները Սեւակեանքի տանքէն ետքը՝ վեհանաճութիւն պի- տի ընեն և առաջարկած չորս պայման- ներուն աւելի բան մը չպիտի ուղեն Ուստիայէն: Լեւոնիկէի վեհանաճութիւն չըլլար, այլ խաբուիլ: Պիտի մտածեն Կովկասի այն ժողովուրդները որ այս- չափ տարիներէ ի վեր կը դրսեւորուին իրենց անկախութեանը համար: Պիտի մտածեն Հայաստանի գեղեցիկ գա- ւառները, որ ուստայ երկաթէ լու- ծին տակը կը հեծեն, աս գաւառնե- րը զինքով առնուած չեն Ուստիայէն, այլ անոր պաշտպանութեանը տակը մտնալով (գէթաղաբար): պարտաւոր- ուելով, շատ չանցաւ կայսեր մէկ հրո- վարականը Ուստի կայսերութեան խառնուեցան, և ասանկով իրենց ազ- գայնութիւնը ջնջուեցաւ: Լեւոնիկէի պարտաւորութիւններն ունի կատարե- լիք, և կատարած չըլլար մինչեւ որ Ուստի կրել տայ իր յաղթութեան հետեւանքները: Լեւոնիկէի ըլլայ աշ- խարհի խաղաղութիւնը կատարեալ կերպով ապահովուեցնելու մէկ հատիկ միջոցը: »

Օգոստոս 26 ին մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուած կայսերական խաթիւն-Շէրիֆը բոլոր Լեւոնի- յի ուշադրութիւնը դարձեց, և լրա- գիրները արգարացի գովասանքի կը- նեն անոր վրայ: Սեւակէն ալ համաձայ- նութեամբ աս երեւել խաթիւն-Շէ- րիֆը մեր բարեացադարձ սիրելի տի- րոջ վեհափառ ինքնակալին և անոր արժանաւոր խորհրդակցներուն Տաճ- կատանի կատարեալ վերանորոգու- թեանը համար ունեցած ծայրագոյն հոգածութեանը մէկ յայտնի ապացոյ- յը կը համարին:

Հետեւեալ նամակը, որ մայրաքա- ղաքէն Փորիլի Արիւնիկէի գրուած է, աս նիւթին վրայ գրուածներուն ամենէն գերազանց ըլլալով, արժան կը համարին լրագրոյս մէջ թարգմա- նել:

Լեւոնիկէի Հալիկէի փոքրէն
Արիւնիկէի լրագրոյն:
Կ. Պոլս 29 օգոստոս.
Պարսն

Լեւոնիկէի Տաճկաստանի տարեգ- լութիւններուն մէջ նշանաւոր պիտի ըլլայ: Բաղաբախան մեծ դործ մը հրա- տարակուեցաւ, որ բոլորեալ ազգի մը սարճանք է: Սեւակէն Լեւոնիկէ- Սեւակէի իր մեծ եղբորս, Բար- րուրը Սեւակէի փոխարին խաթիւն- Շէրիֆ մը իրկեց, որն որ տէրու- թեան այժմեան վիճակին անհրաժե- րելի կերպով հարկաւոր եղած բարե- կարգութիւններուն ճամբայ կը բա- նայ: Կայսերական հրամանագիրը ո- ղան օրինակը ձեռք կը խրկեմ, ընդ- հանուր կերպով կը խոսի Օսմանեան կայսերութեան կազմութեանն ու կա- ռավարութեան կերպին մէջ անմիջա- պէս ըլլալիք ծանրակշիռ փոփոխու- թիւններուն վրայ: Բայց ինչի բաւա- կան է համարուելու ցուցնել ձեռք այն զանազան կեանքը, որոնց վրայ Վե- լունիկէի իր պաշտօնականներուն ու- շադրութիւնը կը հրաւիրէ, որպէս զի կարող ըլլաս կշռելու աս տէրութեան պատուոյն, զօրութեանը ու ապագա- յին վերջին աստիճան շահեկանու- թիւնն ունեցող դործի մը բարձր կա-

րեւորութիւնը:

Օրինաց առջեւ քրիստոնէից քա- ղաքական հաւատարմութիւնը, ամեն բաղաբախան ու զինուորական պաշ- տօններու անոնց հասնիլը, գլխահարկի տուրքին ջնջուիլը արդէն սրտաւաճ են: Վարդապետներն անտեսութիւնը նոր հիմնու վրայ հաստատուելով՝ մեծ բարեկարգութիւններ պիտի ընդունի- ի իշխանութեանց չարաչար գործածու- թիւնները, տէրութեան զանազան դէմ եղած անհաւատարմութիւնները և կա- շառառութիւնները խտիւ պիտի պատ- ժուին՝ առանց նայելու յանցաւորին աստիճանը: և աս ողբալի անկարգու- թիւններուն առաջին առնելու ու աս- կէ ետեւ ընդունելու պատժելու համար՝ յատուկ դատաստանադիք մը անմի- ջապէս պիտի առաջարկուի:

Ինչոք են Պարսն, այն զանազան խնդիրները, որ հետզհետեւ և քիչ ժամանակի մէջ պիտի սրտաւաճ եւ թիւ- անդամներէ բաղկացեալ մնայուն ժո- ղով մը ձեռքը, որ տէրութեան խոր- հրդոյ ատենին պէս բան մըն է, և անհաղաղութիւն ընող պաշտօնա- տարներ թիւ որ դանդաղանք, պիտի դատե անդառնալի վճռով:

Օգոստոս 26 ին կէս օրէն ժամ մը ետքը կայսերական խաթիւն-Շէրիֆը լրագրոյն Լեւոնիկէի հրատարակուեցաւ: Ինչոր բարձրատիճան պաշտօնատա- րները, բոլոր փառանքները, տէրութեան բոլոր գլխաւոր գործակալները, իրօնա- կանաց և օրէնսդիտաց երեւելիները, պատրիարքները, եպիսկոպոսները, և աս- պիները, զանազան արհեստից գլուխ- ները, ամեն ազգի երեւելիները ժող- վուած էին աս հրովարտական ընթեր- յումը լսելու: Լեւոնիկէի ժողովին տե- տարանք միայն բուռնալիք երաշխու- զգացնելու որ մեծ բանի մը համար էր: Տէրութեան ամեն կենդանի զո- րութիւնները, ամեն կրօնները հոն ներկայացած էին: Դաւառակցութեան ձե- ղե անկարգութիւն կայսերական հրովար- տական ըրած տարաբնուութիւնը, որն որ մեծ Լեւոնիկէի կարգաւոր յստակ ու ազ- դու ձայնով մը, որ հրովարտական խա- ղերուն ուժն ու խառնութիւնը կ'աւել- ցնէր:

Լեւոնիկէի փառան խո- սիլ սիտու: Վե- լունիկէի շնորհա- յովարտական իմաստը բացատրեց, զօ- րութիւնը հասկըցուց, և երջանիկ ու բաղձարդիւն հետեւանքները զգալ տուաւ:

Այն ըստ միջե ցուցուց այն երաշ- խաւորութիւնները, որոնց վրայ հիմ- նաւոր բարեկարգութիւնները անմի- ջապէս պիտի գործի գլուխ: Կէս ժա- մա չափ ժողովը զմայլեցուց իր պեր- ճախտութեամբ որ ձեռք ծանօթ է: Օրինք մտիկ ընողները կ'ըգային, որ Վե- լունիկէի կամօքը հրատարակ- ուած բարձր խորհուրդը՝ Կիւստանի հաշակաւոր խաթիւն-Շէրիֆին խոր- հուրդն էր: Կը հասկըցային, որ տան և վեց տարիէ ի վեր Լեւոնիկէի փառան կամացն ու անդուլ ջանքերուն նպա- տակը աս ժամն էր:

« Կը տեսնէք, Տէրք, բաւա ար- տաքին գործոյ պաշտօնական խորքը ը- միջնորդելու ատենը: Վե- լունիկէի մեր տէրը կ'ուղէ, որ 1839 ին եղած խոտմուսները վերջապէս կատարուին: Կուղէ, որ Կիւստանի խաթիւն-Շէ- րիֆը կատարեալապէս և շուտով ի գործ դրուի:

« Կ'սկից աւելին կ'ուղէ: Գեղաբե- րուն ընթացքը և պարագաները՝ որոնց մէջ օսմանական կայսերութիւնը կը գլա- նուի, անանկ գաղափարներ ածեցու- ցին, որոնք դո՛ւ ընելու է, ինչու որ կառավարութեան ամեն գործերուն ա- ռաջնորդող պատուոյ ու արդարութե- զգացմունքներուն վրայ հիմնեալ են:

Վե՛ծ արտօնութիւններ ու ազատու- թիւններ կը շնորհուի տէրութեան քը- ռիստոնէայ հպատակներուն: Իրենց քա- ղաքական հաւատարմութիւնը կը հրա- տարակուի: Կրնան մեզի պէս ամենէն բարձր պաշտօններու հասնիլ անձնա- նուիրութեամբ և օգտակար ու հաւա- տարիմ ծառայութիւններով: Վիայն մէկ պայման մը կը դնենք իրենց վրայ՝ որ է պաշտօնական լեզուն այսինքն տաճ- կերէն լեզուն գիտնալ: Վե- լունիկէի աս բարեքները իր յատուկ կամօքը ա- սանց կը շնորհէ, այն պայմանաւ որ ա- սանց արժանի ըլլալու ջանան: Լեւոնիկէի զօր ազգերը՝ որ մեզի հետ կը պատե- րազմին անիրաւ յարձակողի մը դէմ, բոլոր Լեւոնիկէի, պիտի ճանչան աս հրովարտական յարգը և մեր օգու- տակաւ տիրող բարեփոխութեան ու արդարութեան զգացմունքը որով ա- սիկա հրատարակեց:

« Վե- լունիկէի ուշադրութիւնը նաեւ տէրութեան ներքին կառավա- րութեան վրայ դարձած է: Ինչ որ բարձրատիճան պաշտօնատարներէն շատերը ուղղութեան ու ազգութեան խառնուրդներ տուած են իրենց պաշ- տօնին կատարմանը մէջ, անանկներ ալ եղած են, որ ընդհանրապէս ծանր յանցանքներ ըրած կամ դատապարտե- լի թյուրութեանները ըրած են, որոնց պատասխանատուութիւնը կա- ռավարութիւնը իր վրայ չառնէր: Լե- տուհետեւ պէտք է աղէկ գիտցուի, որ ամեն մարդ, մեծ ու պարզ, անանկ ժողովի մը աջակցութեամբ հակառակ- տակը պիտի դրուին, որ բնաւ մէկ յանցանքի մը աչք չպիտի գոցէ և բնաւ մէկ օրինաւորութիւն մը անպատիժ չպիտի թողու: Վե՛ր տիրող վեհափառ Վե- լունիկէի փառան Լեւոնիկէի չափա- իսարուի: Լեւոնիկէի երկրին բարձրու- թեանը աշխատին սիրոյ և շնորհաց պիտի արժանանան: Իսկ որքան որ աս կարգացուած խաթիւն-Շէրիֆին բա- ցած ճամբէն խոտորին, ուրիշներուն օրինակ ըլլալու կերպով պիտի պատ- ժուին: »

Վե՛ծ եղբորս աւելի ազգու կեր- պով բովանդակել ուղեց Վե՛լու փա- շային խորհրդածութիւնը: « Լեւոնիկէ, գոչեց, պէտք է որ ամեն մարդ մէկ խորհուրդ մը ունենայ մարմն մէջ, այ- սինքն է հասարակաց օգուտն սերը: ո- րոնք որ մեզի հետ աշխատին անկար- գութիւնները ջնջելու, մեր հարուստ երկրին միջոցները աճեցնելու, տե- րութեան մատակարարութիւնը բա- րեկարգելու, անանկներուն մեր Օ- գոստոսի Տիրոջ շնորհները կը խա- տանանք: Իսկ ուր մեր փորձ անոր բարեկարգութեանց ու յառաջադի- մութեան ընթացքը խախտելու, ու որ յանդգնի Վե- լունիկէի կամացը անհաղաղ գտնուելու, անդուլ Լեւոնիկէի մը պիտի գտնայ մեր քով: անանկ գլուխները օձի գլուխներու պէս պիտի ջախջախեն: »

Լեւոնիկէի Սեւակէի փառան զրու- ցած խօսքերն են, որ բաւաւ բաւ ձե- ղե կը իրկեն: Լեւոնիկէի կրնար հասկը- նալ այն ազգութեան աստիճանը, ու ըով 1834 օգոստոս 26 ին խաթիւն-Շէ- րիֆին մէջ յայտնուած գաղափարները մտածուած են և ի գործ պիտի դրե- ուն:

Լեւոնիկէի խաթիւն-Շէրիֆը 1839 էն ա- ղէկ գործի պիտի գրուի մի: Դատարա- կայ: Լեւոնիկէի ամենապարտաւոր խոտմ- մունքներուն կատարմանը միշտ ար- գելք եղող ուրիշ գաղափարներ մէջ առաջին կարգը դասելու է Ուստիյ վրաստակար աղբիւրութիւնը: 1839 էն ի վեր տասնութեայ տարուան պատմութիւնը գուր ինչմէ աղէկ գի- տէք: Իսկ հիմա դաշնադրութիւննե- րը պատմեցան, աս արդեւորութեան

ալ չի կան : Իսկ վաղապէս զինուորական տաղանդները և Օսմանեան զօրացի ինքնակազմական քաջութիւնը Ռուսիոյ փրկարար դաշնակցութեան տեսլանքով զգոյցեցին :

Օսմանեան կառավարութիւնը ուղած ժամանակը ազեկութիւն պիտի կրնայ ընել՝ առանց Ռուսիոյ կայսեր շահն ու կարծիքը մտածելու : Ասկէջ զատ՝ կառավարութեան գլխավոր պաշտօնէից բնաւորութիւնը՝ անանկ երաշխաւորութիւններ կ'ընծայէ, որ մեկը չկրնար ուրանալ :

Պատերազմի պաշտօնեայ է Ռիզա փաշան ու ծովային գործող պաշտօնեայ է Հալիլ փաշան, որոնք օր ըստ օրէ նորանոր բարեկարգութիւններ կ'ընեն իւրաքանչիւր իրենց պաշտօնին վերաբերեալ գործող մէջ, միանգամայն սաստիկ եռանդով պատերազմը յաղթելու համար Ռուսիոյ դէմ, և դաշնակից զօրացի հրամանատարներուն գործողութեանը կը նպաստեն :

Սեփ Կալաթիոյ գերագոյն պաշտօնէին մէջ կը գտնանք Սէհեմէտ փաշան, լուսաւորեալ մտքով, այն ազդեցութիւնը ունեցող, որ ուղիղ և անկեղծ իրաւաստեմէն մը յառաջ կուգայ, անվերջ բնաւորութիւն մը, որ բարեքննել կուզէ և պիտի ընէ :

Երեսնամեայ գործող պաշտօնեայ է Ռեշիտ փաշան, պաշտօնէից մոգովն հոգին, այն պարկեշտ ու հանճարեղ քաղաքականութեան գրգռիչը, որ քաղաքակրթեալ աշխարհին համարութիւնը հաճախատանի վաստկուց : Բէշիտ փաշային համար՝ այս օրը իր երկար ու համբերող ջանքին արժանի հատուցումը եղաւ : Իրեն յաւիտեական պարծանք մը պիտի ըլլայ Օսմանեան տէրութիւնը իսկ ըրով ուղղութեամբ և արդարութեամբ նորոգելու համար ըրած ջանքը : Օգոստոս 26-ին խաթմի-Շէրիֆը իր քաղաքական կենաց պըսակն է :

Նոյն օրուն անուան, Վառա կարեւոր լուրեր աւերէր Եւրոպայի ու Ռուսիոյ բանակներուն սպարապետներէն : Վառ կողմանէ թշնամին կը քաշուի : Նիպոտէն չըրոյր զիսկ, թէ անանկ ժամանակ մը որ ալ ուսները իրենց ներկայութեամբ չեն սրծեր Օսմանեան հողը, Վ. Սուլթան Վարդիլ-Սէփ փաշայի կայսրը և իր պաշտօնեաները՝ առանց մէկէն ճնշուելու՝ ինքնուրոպ կամօք Վիլհելմին խաթմի-Շէրիֆին խոստովանեցին նորոգելին, ու Եւրոպայի առջեւ հրապարակաւ պարտաւորութիւն առին վրանին զանոնք կատարելու :

Ինքնակցեք և այլն
Եւրոպայի Պաշտօն Գլխին

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գաղղիական Վառա շոգեհաւը ուրբաթ օրը Սեփ Կալաթիոյ հետեւեալ լուրերը բերաւ մայրաքաղաք :

Սեփաթուրօյն ուրբաթ օրը Սեփ Կալաթիոյ անցեալ երեքշաբթի օրը (հոկտեմբեր 5-ին) սկսաւ ծովէն ու ցամաքէն վերջին աստիճան սաստիկութեամբ :

Հոկտեմբեր 4-ին՝ ամեն պատրաստութիւնները լինելով, դաշնակից զօրացի հրամանատարներն ու ծովայինները պատերազմական ժողով մը ըրին, որուն մէջ որոշուեցաւ որ յաջաւորութեամբ հետեւեալ օրը սկսի :

Վառ օրը յայտարարութեամբ մը թէ ցամաքային և ծովային զօրացի ծանուցուեցաւ :

Հետեւեալ առաւել դաշնակից զօրերը ամենաստիկ եռանդով մը բարձրացան՝ պատրաստ կ'ընային յորձանիստ նշանին տրուելուն :

Դամբ 4-ին ցամաքային զօրերը սուկայի կրակ մը սկսան քաղաքին դէմ :

որ խիստ մեծ փաստ կը պատճառէր ուսներուն, թէպէտ 30,000 հոգի օգնական զօրք եկեր էր իրենց : Երկու ժամէն ետքը դաշնակից զօրացի երկու վառարարներ կրակ առին մէկը թիգա-նօթածիգ զօրացի և միւսը ծովային զօրացի, ասոնց նետաւերովը երկու մարտկոցներու կրակը դադարեցաւ : Բայց միւսները քաղաքին ու մարտկոցները շարունակեցին :

Ռուսները երկու անգամ դուրս ելլելու փորձ փորձեցին ու սաստիկութեամբ ետ մղուեցան :

Կէս օրին, Գաղղիացեաց սուլթանի կարգի եօթը մեծ նաւերը իրենց տեղէն ելան ու գալիս Սեփաթուրօյն բերանը Քառանթիայի նաւահանգիստին առջև կեցան, առանց պատասխան տալու ուսաց բերքերէն ու մարտկոցներէն կարկուտի պէս վրանին տեղացած ուսներուն :

Դամբ եօթն ու կէսին, Գաղղիական նաւատորմը երկուստեք նետաւերով, կրակը բացաւ, ու սկսաւ շարունակ ուժեղանալ Քառանթիայի, Վառաթիայի ու Նիկոպոլի բերդերուն մարտկոցները, որոնք երեք հարիւր քառասունը եօթը թիգանօթ ունէին :

Դամբ ու թիգ ու կէսին, անգղիական նաւատորմը գնաց Քառանթիայի նաւահանգիստի վեր կողմը կեցաւ, ու սկսաւ ուժեղանալ Սուտան զինք բերդը և Հեռագիւրի ու Վարդի մարտկոցները, որոնք հարիւր ու թիգանօթ թիգանօթ իրեն կը պատասխանէին :

Նոյն ժամանակ Օսմանեան նաւերն ալ Գաղղիական նաւատորմին մէջ անցը եկան շարունակ, ու պատերազմի սկսան :

Դամբ տասն ու կէսին, ուսաց կրակը գրեթէ ամեն կողմէն դադարածի պէս էր, բայց դաշնակիցներուն ետեւ կը սաստիկանար : Ռուսաց թիգ դանօթներուն շտապ աւազուեցան : Քառանթիայի բերդը ամենէն աւելի փնտուեցաւ : Կրակն նաեւ թէ Սուտան զինք բերդը բոլորովին քայքայեցաւ :

Տասն երկուր ու կէսին, որովհետեւ զինքը վրայ կը հասներ, կրակը դադարեցնելու նշան սրուեցաւ : և ուրովհետեւ թշնամին խիստ սկիւր կերպով կը պատասխանէր ժամանակ ժամանակ քանի մը թիգանօթ արձակելով, դաշնակից նաւատորմիները աւելի առաջ գալիս ու իրենց թիգա-նօթները քաղաքին մօտեցուցին : Եւրոպայի ուսները զարմանալի համարձակութեամբ թշնամեաց մարտկոցներուն երկու հարիւր մէթրո մօտեցան :

Եւրոպայի մօտեցան մօտ ըրորոր միլիոն կոխած ըլլալով, պատերազմը յաւանքէն ու ծովէն դադարեցնել պէտք եղաւ : Եւրոպայիները ծոյն մէջ երկուստեք ծոյնը, ու զինքը դուստը թիգանօթներէն կրած փնտնին նորոգեցին :

Հետեւեալ օրը ժամը մէկ ու կէսին, պատերազմը նորէն սկսելու հրաման եղաւ, ու դարձեալ ցամաքէն ու ծովէն կրակը առջև օրորէն աւելի ուժեղանալով սկսաւ :

Դամբ քսնին, ուսները դժուարութեամբ կը պատասխանէին, երբ դաշնակիցներուն ետեւեղ կը սաստիկանար :

Դամբ տասն ու կէսին, Քառանթիայի բերդին դժուար ըլլալով, ու ալ կրակ ընելու կարողութիւնը չէր մնացած : Կէս ժամ ետքը Սեփաթուրօյն մէջ երեք վառարարան նետաւերով մեծ փնտն պատճառեց իւր ուսաց : Նոյն օրը դաշնակից զօրացի հրեկէց փամփուշտներէն ու ուսներէն քաղաքին երեք տեղերը կրակ պոխն : Եւրոպայի շոգեհաւին ծանուցաւ իւր ուսաց :

տեղը դեռ ուսները կրակը չէին կրցիր մարել :

Եւ երկու օրուն մէջ՝ դաշնակից տէրութեանց ցամաքային ու ծովային զօրքերը զարմանալի եռանդ ու քաջութեամբ ցոյց տուին : Թիգանօթի հարուածներուն ճշդութիւնը, թիգ դանօթածիգ զօրացի անխուով տրուութիւնը մեծ փնտն տուին ուսներուն, որոնց կորուստը անհաշուելի է :

Գաղղիացի զօրացի կրած կորուստը համեմատաբար ոչինչ բան մըն է :

Երկու մարտկոց բռնկեցան ու նետաւերուն ինչպէս վերը ըսինք, և անմարտկոցներուն մէջ գտնուողներէն բարձրագոյն մարդիկ վերաւորեցան կամ մեռան :

Գաղղիական Վիլհելմ Նաւուն մէջ երկու հրացեալ ուսներ ինկան : և տախտակամանին (կեօթիթե) ուսներ ետինքներուն մէջ մարտ նետեցին : Եւս պայթման ժամանակը ծովային օգնականը երկու ձեռքը կորսնցուց : Տեղակալին երկու օտքը ջարդարեցան, և քսնին չարի նաւատար մեռան :

Նոյնպէս անգղիական Վիլհելմ Նաւուն մէջ ուսներ մը պայթեցաւ, ու տասնը հինգ նաւատար և երկու հրամանատար սպանեց :

Եւրոպայի դաշնակից նաւերէն աւելի մեկուն ըրած կորուստին ցուցալը :

Վիլհելմ Նաւ, 10 մեռած ու 40 վիրաւոր :
Վարդի, 4 մեռած, 30 վիրաւոր :
Սեփաթուրօ, 10 մեռած, 4 վիրաւոր :
Քառանթ, 7 մեռած, 1 վիրաւոր :
Նիկոպոլ, 7 մեռած, 10 վիրաւոր :
Վառաթի, 4 մեռած, 22 վիրաւոր :
Սուտան Նաւ, 12 մեռած, 30 վիրաւոր :
Վիլհելմ, 12 մեռած, 30 վիրաւոր :
Օսման փաշային օրդին որ Վիլհելմ Նաւին մէջ կը գտնուէր, զարնուեցաւ մեռաւ :

Եւ հաշուին նայելով կը տեսնենք, որ դաշնակից զօրքերուն կրած փնտն մեծ բան մը չէ պատերազմին մեծութեանն ու սաստիկութեանը նայելով :

Շաբաթ օրը Քառանթի և Հեռագիւրիական շոգեհաւները Սեփ Կալաթիոյ բերդին, թէ անցեալ հինգշաբթի (հոկտեմբեր 7) Սեփաթուրօյն մէջ ուրիշ երեք վառարարան ալ նետուէր են : Գաղղիական նաւատորմիները 76 թիգ դանօթ ունեցող ուսաց նոր մարտկոց մը կը ձեռնէին, որ բոլոր քաղաքին վրայ կը նայէ, և անգղիական ու անգղիական զօրացի բաժին մ'ալ կը պատրաստուէր յարձակմանը զանիկա առնելու :

Եւրոպայի օրը գաղղիական Վիլհելմ Նաւը շոգեհաւը Սեփաթուրօյն լուր բերաւ, թէ Սուտան զինք ու Քառանթիայի մարտկոցները միաբանեալ նաւատորմիներուն կրակէն հիմադատակեղան : Սեփ անոյններուն ալ շտապ քայքայեցան և Հարաւային Վառա լուր բերաւ անոյնը որ փնտն կուտար նաւատորմիներուն կործանեցաւ : Եւս աւերուածներուն վրայ ուսաց կրակը ամեն կողմէն մեծապէս թուլցաւ :

Ռուսները երեք անգամ դուրս յարձակուել փորձ փորձեցին : Երկուքը բնաւ չ'աղողեցան : Երրորդին քանի մը հազար խաղալի քաղաքին պարիսպներէն դուրս ելլելուն պէս, Գաղղիացեաց հեծեալը զարմանալի Սեփաթուրօյն զօրակցեց զինքներէն և լաւ, 100 հոգի սպանեց, 200 հոգի ալ գերի առաւ, որոնք մայրաքաղաքը բերուեցան :

Եւրոպայի թէ Վառա զինք մեծ դուրս օր Սեփաթուրօյն մտնէ Օսման Սաքէն զօրակցեցին հետ 26,000 զաւաթ զօրքով : Եւս լուր ստացաւ թէ Կառա զինք, ինչպէս նաեւ վերը յիշուած 30,000 ուսաց զօրքերուն Սեփաթուրօյն մտած ըլլալուն լուրը :

Եւրոպայիները երկու հաս 120 լիտր մեծութեամբ ուսներ արձակող թիգանօթ հաստատեցին յարմար դիրքի մը վրայ, ուսկէջ ուսաց նաւատորմից կը ուժեղանէն առանց ամենեւին փնտն մը կրելու թշնամեաց կրակէն : Եւրոպայի քանի մը մեծ նաւ ընկող մեր էին :

Թշնամեաց կրակէն ամենէն աւելի փնտն կրող նաւերն են Վիլհելմ Նաւը, որ կրակի օրը մայրաքաղաքը եկաւ նորոգուելու :

Եւրոպայի միւս նաւերը խիստ քիչ փնտնեցին : Ռուսները աղէկ չէին կրնար նշան առնել կրակ մայրաքաղաքի յարմար յայտնի փնտն տալու համար պէտք եղածէն տասն անգամ աւելի թիգանօթ արձակեցին :

Օսմանեան նաւերէն պատերազմի խառնուողներն եղան Սեփաթուրօյն եւս յարկ, որուն մէջ էր Վիլհելմ փաշա ծովայինը, և թիգանօթ կրկնալի յարկ, որուն մէջ էր Եւրոպայի նաւատարին հրամանատար Հասան փաշան : Եւ երկու մեծ նաւերը մեծ քաջութեամբ պատերազմեցան ուսաց բերքերուն հետ :

Գաղղիական բանակները պատերազմին առջև երկու օրը հարիւր եօթաւ նաւուն հազար ուսներ արձակել են Սեփաթուրօյն վրայ :

Սեփաթուրօյն իշխանը իմացուց դաշնակից բանակներուն, որ եթէ Սեփաթուրօյն չկրնայ զինանաւ առնուելու կէտը հասնի, կրակը պիտի տայ ու այլն :

Եւս վրայ գաղղիացեաց Բանթո պէս զօրակցեալ պատասխան իրենց Սեփաթուրօյն իշխանին, որ ասանկ վաւաստութիւն մը թէ որ ընելու ըլլայ, Սեփաթուրօյն պահապան զօրքերը բուր թուրէ կ'անցնէ :

Սեփաթուրօյն ուժեղանալով Սեփաթուրօյն զօրակցեալ հաշուութիւն առաւ, որ կանայք ու աղաքը քաղաքէն դուրս ելլեն :

Նոյնպէս շաբաթ լուր մը եկաւ հաս, թէ ուսեր զօրացի դուրս մը Եւրոպայի (Կեօթիթե) աւեր ու մեծ քանուած անգղիացեաց ծովային զօրքերը գերի բռնել է : Եւս լուրը բոլորովին սխալ է : Եւրոպայի ուսաց զօրքերը Եւրոպայի ծովային զօրքերէն են, բայց մեծ քանուած անգղիական անգղիացեաց ծովային զօրքերը եւս քաղաքի ու քաղաքին առջեւ սպառնալ շոգեհաւները մտնել են : Հետեւեալ օրը ուրիշ նոր զօրքեր օգնութե կ'աւելնային, ուսները արտօնօք ձգելու փախել են, և նորէն Եւրոպայի քաղաքը դաշնակից զօրացի ձեռքն անցել է :

Եւրոպայի լուրով անոր զօրքերով դաշնակից զօրացի բանակը աւելի զօրանալով, սպարապետները 40 հազար հոգի բաղկացեալ զատ բանակ մը կազմեցին, որուն գործը պիտի ըլլայ Սեփաթուրօյն օգնութեան երթալ ուղղութեամբ զօրքերուն դէմ ելլալ ու անոնց ձախելու բռնել :

Սեփաթուրօյն դաշնակից զօրացի ձախելներն ու հեծեալ թիգանօթները քաղաքին հիւսիսային կողմը կեցած են, որ դուրս ելլող ուսեր զօրաց եւս գառնալու ձախելու կորին :

Պաղարկայէն մայրաքաղաքի յարմար ինչպէս թէ 15,000 ուսաց զօրք Սեփաթուրօյն օգնութեան գալլով, Պաղարկ զօրակցեցին դուրս ելլալու և Եւրոպայից գոնեղներուն կրակին մէջ բռնուել են :

Եւրոպայի կրակի նաեւ, թէ Սեփաթուրօյն պաշտօն մը դաշնակից զօրացի հրամանատարներուն կործանէն աւելի գոնեղներուն զինքներէն հաներ

